

μονὴ ἐκ τῶν χρεῶν αὐτῆς τῶν βαρυτάτων ὑφ' ὧν ἐπιέζετο. (Εἰς ποίαν κατάστασιν ἤγαγον τὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης χρονολογούμενα χρέη τὴν μονήν, ἴδε τὴν περὶ τούτου μελέτην μου «Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας» ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» τόμ. Β' σελ. 553, 593, 670).

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 75 (1792) ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς ἐπαρχίας του προτρεπομένη πρὸς ἐξομολόγησιν χάριν τῆς ὁποίας ἀποστέλλει αὐτοῖς τὸν Προδρομινὸν προηγούμενον Διονύσιον, ἄνδρα εὐλαβῆ καὶ σεβάσμιον καὶ παλαιὸν πνευματικόν.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 79 (ἀχρονολόγητος) τῷ ἐκλαμπροτάτῳ Λοΐζῃ Γκαμέρα περὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐν Ναούσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν παιδὸς αἰχμαλώτου, τὸ ὅποιον καὶ κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ μητροπολίτου Βερροίας δὲν εὑρέθη οὔτε εἰς Νάουσαν οὔτε ἀλλαχοῦ.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 81 (ἀχρονολόγητος) ἐγκύκλιος εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς ἐπαρχίας περὶ ἐξομολογήσεως καὶ κοινωνίας τῶν θείων μυστηρίων.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 82 (ἀχρονολόγητος). Ἀφοριστικὸν διὰ κλοπὴν λαβοῦσαν χώραν εἰς τὴν Παλαιοχώραν. Ἄγνωστοι ὑπεξαιρέσαντες τὸ κιβώτιον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἐνδυμάτων τοῦ ἐκ Παλαιοχώρας Νάτζιου ἤρνοῦντο νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ κλαπὲν καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀπειλὰς τοῦ ἐπισκόπου περὶ ἀφορισμοῦ. Μὴ δυνάμενος ὁ Θεόφιλος ἔνεκα γήρατος αὐτοπροσώπως νὰ μεταβῆ καὶ ἀφορίσῃ τοὺς τε κλέψαντας καὶ τοὺς γνωρίζοντας τοὺς δράστας τῆς κλοπῆς στέλλει τὸν παπᾶ Ἀνανίαν ἵνα ἐκ στόματός του ἀφορίσῃ τοὺς κλέψαντας. Καὶ ἀρχίζουν αἱ μαῦραι ἀραι δι' ἐν σεντούκιον «φωτιά νὰ κατέβῃ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς νὰ καύσῃ τὰ ὀσπήτιά τους, νὰ κάψῃ ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν τους μὲ κακὸν θάνατον· νὰ μείνουν αἱ γυναῖκες χῆραι καὶ τὰ παιδιὰ του ὄρφανά», καὶ τόσα ἄλλα κακὰ δι' ἐν σεντούκιον! Εὐτυχῶς σήμερον δὲν ἐπαναλαμβάνονται τὰ τοιαῦτα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πνεύματος τῆς ἐκδικήσεως λείψανα. Ὅση καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀξία τοῦ κλαπέντος κιβωτίου δὲν ἐζυγίζετο οὐδὲ μὲ μίαν σταγόνα πικροῦ δακρύου ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὄρφανου.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 83 (ἀχρονολόγητος) ἐγκύκλιος εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας του νὰ δεχθῶσι μὲ εὐλάβειαν τὴν κατὰ τὴν ἐτήσιον συνήθειαν ἀφίξιν τῆς κάρας τοῦ ἁγίου Διονυσίου, νὰ φιλοδώρήσουν αὐτὴν «ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἁγιασμούς, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἀλλὰ καὶ χωριστὰ διὰ νὰ ἤμπορῶσιν οἱ πτωχοὶ πατέρες νὰ ἀνοικοδομήσουν καὶ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τοῦ Μοναστηρίου ὅπου ἔμεινεν ἀναικοδόμητον».

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 84 (ἀχρονολόγητος) Ἀφοριστικὸν διὰ τὴν κλοπὴν τσεσάρων ἀλόγων παρὰ τὸ χωρίον Σταυρὸς ἀνηκόντων τῷ ἐκ Βερροίας

κραιτῆ Μανόλη. Καὶ πάλιν αἱ αὐταὶ ἀραι καὶ αἱ συνήθεις βλασφημίαι.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 87 (ἀχρονολόγητος) πρὸς τινὰ φίλον συγχαρητήριος διὰ τὴν τέλεσιν τῶν γάμων αὐτοῦ.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 90 (ἀχρονολόγητος). Ἀφοριστικόν. Χριστιανός τις Ἀκριθὸς Ξηροκαμπίτης καλούμενος ἐκ Παλαιόχωρας βιαζόμενος νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν πρόγονόν του μετὰ τινος χήρας τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος μόλις πρὸ δύο μηνῶν ἐτελεύτησε, παρουσιάσθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Καμπανίας ἐν συνοδίᾳ Τούρκων καὶ ἐξεβίασε δι' ἀπειλῶν εἰς ἔκδοσιν τῆς κανονικῆς τοῦ γάμου ἀδείας· ὁ Θεόφιλος φοβηθεὶς παρέσχε τὴν ζητηθεῖσαν ἀδειαν, ἀλλ' ἐπεφυλάχθη νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς δι' ἀφορισμοῦ βαρυτάτου, καὶ κατακλείει τὸ ἀφοριστικὸν Γράμμα διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐτζι πρέπει νὰ παθαίνουσιν ἐκεῖνοι ὅπου κάμνουν τέτοια πράγματα· καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅποιος θέλει νὰ εἶναι ἀληθινὸς χριστιανὸς νὰ φυλάγεται ἀπὸ αὐτά, καὶ οὔτε μετέτοιους ρετζάδες νὰ ἔρχηται εἰς τὴν ἐπισκοπὴν μας, οὔτε νὰ ὑπανδρεύονται χηρευόμενοι καὶ χήραις τόσον ὀγλήγωρα μετὰ δύο καὶ τρεῖς μῆνες· διότι ὅποιος τὰ κάμει θέλει πάθει τὰ ἴδια».

Τί θὰ ἔλεγεν ὁ εὐσεβὴς Καμπανίας καὶ αὐστηρὸς τῶν κανονικῶν διατάξεων τηρητὴς ἂν ἐπέζη καὶ ἔβλεπε τὸν κτηνώδη καὶ παράφρονα καὶ οὐτιδανὸν παπᾶ Ἐφτίμ εἰσελαύνοντα μετὰ τούρκων εἰς τὸν ἱερὸν τῶν πατριαρχείων περίβολον καὶ ἐκδιάζοντα τὴν σύνοδον πᾶσαν νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς σκοποὺς του καὶ νὰ ἐξευτελίξῃ τὸ ὕπατον τῆς ὀρθοδοξίας κέντρον κατὰ τρόπον πρωτοφανῆ χωρὶς ν' ἀκουσθῆ οὐδὲ κατάρα κἄν ἐπίσημος ἀπὸ μέρους τῶν ἐξευτελισθέντων καὶ περιυβρισθέντων τόσον βαναύσως;

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 91 (ἀχρονολόγητος) ἐγκύκλιος εἰς τὰ χωρία τῆς ἐπισκοπῆς περὶ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς Βερροίας ἐγκαθειρκτων διὰ χρέη βασιλικά ἀφόρητα. Ὁ καλὸς ποιμὴν καὶ περὶ τούτων προνοούμενος προτρέπει τοὺς χριστιανούς του νὰ βοηθήσουν τὸν διὰ τὰς φυλακὰς διωρισμένον Μανόλη διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ συνάξῃ σῖτον πρὸς ἀποφυλάκισιν τῶν συμπολιτῶν των.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 92 (ἀχρονολόγητος) ἐπιτίμιον ἐπιβληθὲν τῷ ἐκ Κολακίας Θεοδώρῳ Κοντάκη διὰ τὴν κατακράτησιν πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ πενθερὰν Θανάσαιναν καὶ τὴν περιφρόνησιν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπόφασιν ἵνα ἐπιστρέψῃ τὰ κατακρατούμενα ξένα πράγματα.

Καὶ τοσαῦται μὲν αἱ ἐν τῷ κώδικι τῆς μονῆς Βλαστέων εὑρεθεῖσαι τοῦ Καμπανίας ἐπιστολαί· ἀλλ' εὗρον δημοσιευθείσας δύο ἑτέρας τοῦ αὐτοῦ Καμπανίας, μίαν ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς ἐν Τεργέστη ἑλληνικῆς Κοινό-

τητος¹ ἀπευθυνομένην τῷ καθηγουμένῳ τῆς παρὰ τὴν Βέρροϊαν μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Σκήτεως Γρηγορίῳ, ἣν συμπεριέλαβον εἰς τὴν συλλογὴν κατατάξας ταύτην εἰς τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρω ἐν τῇ μονῇ τῶν Βλατέων εὐρεθείσης, καίτοι ἀρχαιοτέραν πασῶν ἀπὸ τοῦ 1782 χρονολογούμενην, καὶ ἑτέραν ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν Βλατέων ληφθεῖσαν καὶ δημοσιευθεῖσαν², πρὸς τὸν Πελαγονίας Νεκτάριον ἀπευθυνομένην καὶ ἀπορίαν αὐτοῦ λύουσαν «ἂν χρεῖα τοῦ ζέοντος καὶ ἐν τῇ προηγιασμένη λειτουργίᾳ, ὡς καὶ ἐν τῇ τελουμένῃ καὶ ἀγιαζομένῃ». Καὶ ταύτην ἐκ τῆς τῶν Βλατέων συλλογῆς ἐξαχθεῖσαν καὶ ὑπὸ τοῦ Β. Μυστακίδου ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» δημοσιευθεῖσαν καὶ ἀπολεσθεῖσαν εἶτα, κατέταξα εἰς τὴν γῆν ὑπ' ἀριθ. 105. ἵνα ἀπαρτισθῇ πληρεστέρα ἢ τοῦ Καμπανίας πνευτικῆ συγκομιδῆς, καὶ μὴ περισπᾶται ὁ ζητῶν, μηδὲ ἡ ἔρευνα δυσχεραίνεται.

Ἡ πρὸς τὸν ἡγούμενον τοῦ Προδρόμου Γρηγόριον (ὑπ' ἀριθ. 104) χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1782. Διὰ ταύτης συμβουλεύει τὸν ὑπὸ ποδάγρας κατασχεθέντα ἡγούμενον πῶς δεόν νὰ φυλαχθῇ ἐκ τοῦ ἀνιάτου τούτου πάθους καὶ εἰς τὰ παράπονα τοῦ ἡγουμένου ὅτι δὲν καταδέχεται νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν μονὴν του, καὶ ὅτι δὲν τὸν ἀγαπᾷ, ἀπεκρίνεται: «ὄχι φίλτατε, οὔτε τὸ πρῶτον ἀληθεύει διότι ἐγὼ ὄν ἀγαπῶ, ἀγαπῶ, μάλιστα τοὺς καλοὺς καὶ ἐναρέτους, μὴ ὄν ἐνάρετος· καὶ οἱ φίλοι εἰς τῶν φίλων τὰ καταλύματα πορεύονται ἀκάλεστοι· οἱ μὴ ὄντες φίλοι αὐτοὶ προσκαλοῦνται διὰ νὰ γίνουν φίλοι· ἀλλ' οὔτε τὸ δεύτερον ἔχει ὑπόστασιν εἰς τὸ ἰδίωμά μου, δηλαδὴ τὸ οὐ καταδέχομαι· ἐπειδὴ ἐγὼ ὄχι εἰς τὴν ἱεράν καὶ σεβαστὴν ὑμῶν μονὴν χαίρω ἐρχόμενος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ταπεινὰ καὶ χωρικὰ μέρη ἀπερχόμενος ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὔτε δι' ἄλλα τέλη, ὡς ἄλλοι, τοῦτο ποιῶ, ἀλλ' ὅτι μόνον ἀγαπῶ». Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης μαθαίνομεν ὅτι καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἡγούμενος Δανιὴλ πάσχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάθους τῆς ποδάγρας, ὁ ὅποιος μὴ δυνάμενος νὰ κατέλθῃ εἰς Σκάλαν καὶ ὑποδεχθῇ τὸν Θεόφιλον ἔστειλε τὸν πνευματικὸν Δαμιανὸν καὶ τὸν παπᾶ Μελέτιον πρὸς τοῦτο εἰς Κολακίαν, ἀλλ' οὔτις διὰ πολλοὺς ἄλλους λόγους καὶ διὰ τὸ γῆρας ἀπέστειλεν ἀπράκτους τοὺς σταλέντας ἵνα αὐτὸν συνοδεύσωσιν.

Εἰς τὸν πενιχρὸν ἡγουμενικὸν κατάλογον τῆς μονῆς Διονυσίου, τὸν καταρτισθέντα ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης Γενναδίου³ προστεθείτω καὶ ὁ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ Δανιὴλ πρῶτος γνωστὸς πρὸ τοῦ 1821 ἡγούμενος, εἰς

¹) Ἴδε «Ἐκκλησιαστικὸν Φάρον» τόμ. ΙΒ' σελ. 382, 1913.

²) Ἴδε «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» ἔτος ΙΖ' σελ. 79.

³) Ἴν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» τόμ. Α' σελ. 525.

δὲ τὸ μοναχολόγιον τῆς αὐτῆς μονῆς καὶ οἱ ἀνωτέρω μνημονευόμενοι Δαμιανὸς καὶ Μελέτιος. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ τῶν Τούρκων οὐκαζίφ¹ μνημονευόμενος ἀρχιμανδρίτης Δανιήλ εἰς ὃν ἐδόθη ἐξουσία καὶ ἄδεια (τῷ 1694) νὰ περιέρχεται τὴν αὐτοκρατορίαν ἐν συνοδείᾳ μοναχῶν πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῆς μονῆς του.

Ἔτι προστεθείτω εἰς τὸν Ὀλυμπιακὸν κατάλογον καὶ ὁ ἱερομόναχος Γερμανὸς ὁ Κρητικός, μοναχὸς λογιώτατος, καὶ κατὰ Ζαβίραν εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς, Γαλλικῆς, Ἰταλικῆς, Ἀραβικῆς, Τουρκικῆς καὶ Ἀλβανικῆς γλώσσης, πρὸς δὲ καὶ γνώστης ἄριστος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, συγγράψας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τῆς Κρητικῆς μουσικῆς· ἀπέθανε τῷ 1760². Ὡστε τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης Γενναδίου «ὅτι ἀτυχῶς ἡ Μονὴ (τοῦ ἁγίου Διονυσίου) οὔτε ἐν προγενεστέροις, οὔτε ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις μέχρι σήμερον ἔσχε λογίους πατέρας»³ δὲν ἐπιβεβαιοῦνται ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Ἡ ἱστορία μονῆς τινος δὲν γράφεται ἐν ὀλιγοήμερῷ διαστήματι καὶ μάλιστα ἐν μονῇ, ἣ ὁποία κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἀπώλεσε πάντα αὐτῆς τὰ ἔγγραφα καὶ δὲν παρέσχεν εἰς τὸν ιστοριογράφον αὐτῆς αὐθεντικὰς μαρτυρίας τοῦ βίου της, εἰ μὴ μόνον τὴν ἄφωνον φύσιν καὶ τοὺς βωβοὺς τοίχους· τὸ τοιοῦτον θὰ κατορθωθῆ δόπαν περισυλλεγῆ πανταχόθεν τὸ ἀπαιτούμενον ὑλικὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ κτίσῃ τὸ πραγματικὸν οἰκοδόμημα ὁ μέλλον ἱστορικὸς τῆς μονῆς. Διὰ τούτων δὲν θέλω νὰ ὑποτιμήσω τὴν γενομένην ἐργασίαν, τῆς ὁποίας εἰσηγητῆς ὑπῆρξα ἐγώ⁴ τοῦναντίον ἐπαινῶ τὸν γράψαντα καὶ φιλοτίμως τὸν χρόνον τῆς ἀναψυχῆς του εἰς τὴν περίσωσιν τῶν δημοσιευθεισῶν εἰδήσεων καταναλώσαντα, αἵτινες ἀποτελοῦσι πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Εὐτυχῶς ὁ τὴν συλλογὴν καταρτίσας περιέσωσεν ἡμῖν ὄχι μόνον τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας 50 τοῦ Καμπανίας ἐπιστολάς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας 53 προσώπων διαφόρων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μεθ' ὧν εἶχεν ἀλληλογραφίαν ὁ Θεόφιλος. Ἡ ἀξία τῶν ἐπιστολῶν τούτων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς

¹) Ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 559.

²) Ἰδ. Κ. Σάθα Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 603. Πρὸβλ. καὶ Γεωργίου Ι. Παπαδοπούλου Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σελ. 326.

³) Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμῷ» σελ. 558.

⁴) Εἶπον εἰς τὸν Θεσσαλονίκης Γεννάδιον ἀναχωροῦντα εἰς τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Διονυσίου πρὸς ἀναψυχὴν: Δὲν θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐὰν δὲν ἐρευνήσῃς τὰ ἀρχεῖα τῆς Μονῆς καὶ δὲν μοὶ φέρῃς τὴν ἱστορίαν της γεγραμμένην ὅπως δυνηθῆς. Καὶ ἐπιστρέψας ἐν χαρῇ μοὶ ἐπέδειξε τὰ χειρόγραφα προσθέσας: Κονταέεις νὰ μὲ κάμῃς καὶ συγγραφέα.

ἐποχῆς ἐκείνης εἶνε μεγίστη· διότι ἔχομεν ἀπὸ τοῦ στόματος ἱεραρχῶν μαρτυρίας σπουδαιοτάτας περὶ τόσων πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν τὰ ὅποια σήμερον ἀγνοοῦμεν. Αἱ περισωθεῖσαι αὐταὶ ἐπιστολαὶ εἶναι αἱ ἑξῆς:

Τοῦ Θεσσαλονίκης Ἰακώβου ὑπ' ἀριθ. 4 (1788). Ἐπιτίμιον Τατάνας, θυγατρὸς τῆς Αὐξένενας, μὴ πειθομένης εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀρχόντων «διὰ τὸν μοιρασμὸν τοῦ πατρικοῦ ὀσπητίου αὐτῆς καὶ τῆς ἀδελφῆς τῆς Μπουσιῶς».

Τοῦ Θεσσαλονίκης Γερασίμου (ὑπ' ἀριθ. 10 (1789), 33 (1790) 43, 48, 67, (1791). Ἡ ὑπ' ἀριθ. 10 εἶνε ἄδεια δοθεῖσα τῷ ἱερομονάχῳ Ἀβερκίῳ ἵνα ἐπὶ τριετίαν περιέρχεται τὴν ἐπαρχίαν τοῦ πρὸς συλλογὴν ἐλεημοσυνῶν. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 33 συνίστησι τῷ Καμπανίας τὸν Κρητὰ ἀρχιμανδρίτην Γεράσιμον ἵνα διὰ τὴν δυστυχίαν εἰς ἣν περιῆλθεν ἡ μονὴ τοῦ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ νὰ ἐξαιτήσῃται τὰ ἐλέη τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας του. Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 43 γνωρίζει τῷ Καμπανίας ὅτι μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ ἀγιοταφίτου Εὐγενίου ἔγραψε τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων ἀναφορικῶς πρὸς τὸν ἐν Βερροῖα διαμένοντα ἕτερον ἀγιοταφίτην Ζηνόβιον περὶ οὗ μεσιτεύει ὁ Καμπανίας. Ἐν ταύτῃ παραγγέλλει τῷ Καμπανίας «νὰ τῷ ἀλιβερδίση ἐν τάχει δέκα ὀκάδες αὐγοτάραχον καλὸν ἀπὸ αὐτὸ ὅπου εὐγαίνει τὴν Κολακιάν, ἐπειδὴ μᾶς τὸ ζητοῦν ἀπὸ μέρος ἀναγκαῖον καὶ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὴν αἴτησιν». Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 48 παρακαλεῖ θερμῶς τὸν Θεόφιλον νὰ ἀκούσῃ τὸν πρὸς αὐτὸν ἐπίτηδες ἀποσταλέντα Τζανὸν καὶ «νὰ ὀρέξῃ αὐτῷ χεῖρα βοηθείας». Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀρχοντος Τζανοῦ, τοῦ κοινοῦ ἀμφοτέρου φίλου, καὶ ἡ θερμὴ αὐτοῦ ἐπίκλησις ἀφεώρα εἰς τὴν χρηματικὴν στενοχωρίαν τοῦ Θεσσαλονίκης Γερασίμου διὰ τὰ βαρύντατα χρέη τῆς ἐπαρχίας του. Ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὴν δυστυχίαν τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου ὁ Θεόφιλος ἐξαπέστειλε τὴν ὑπ' ἀριθ. 49 θερμὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας του περὶ τῆς ὁποίας ἐλέχθησαν ἀνωτέρω τὰ εἰκότα. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 67 ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς θεσσαλονικεῖς, δι' ἧς καθιστᾷ γνωστὸν ὅτι ἐπέτρεψεν εἰς τὸν ἱερομόναχον Ἰωάσαφ Κοσφινιζιότην νὰ περιέρχεται ἐπὶ τριετίαν τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὰ περίχωρα, ὄντα ἐφωδιασμένον διὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ μεγαλομάρτυρος Χαραλάμπους, τοῦ ἀγίου Μερκουρίου, τοῦ ἀγίου Τρύφωνος, τῆς μεγαλομάρτυρος Παρασκευῆς, καὶ διὰ τοῦ τιμίου σταυροῦ, πρὸς ἐπιτέλεσιν ἀγιασμῶν καὶ ἐξομολόγησιν, ἵνα βοηθηθῇ ἡ πάσχουσα μονὴ του.

Τοῦ Κυζίκου Ἀγαπίου ὑπ' ἀριθ. 37 (ἀχρονολόγητος) δι' ἧς καθιστᾷ γνωστὸν τῷ ἀγίῳ Καμπανίας ὅτι παρὰ τοῦ λογιωτάτου Κυρίτζη Μιχαλάκη Μπειζλῆ ἔλαβε τὰ ἀποσταλέντα 200 γρόσια «τὸ διάφορον τῆς εὐ-

γενεστάτης ἀρχόντισσας Χατμαέσσας κοκόνας Εὐφροσύνης, συζύγου τοῦ ἀρχοντος Χατμάνου Μίσου» καὶ ὅτι τὴν ἀπόδειξιν τῆς παραλαβῆς ἐνεχείρισε τῷ εἰρημένῳ Κυρίτζη.

Τοῦ Βερροίας Δανιὴλ ὑπ' ἀριθ. 36, 80, 93 (ἅπασαι ἀχρονολόγητοι). Ἐν τῇ πρώτῃ (36) ἀπαντῶν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Θεοφίλου, παρακαλέσαντος αὐτὸν νὰ ἐξεύρη κατάλληλον οἶκημα πρὸς ὀλιγοχρόνιον ἐν Βερροία διαμονήν, ζωγραφεῖ ἀτέχνως ὄλην τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν καὶ σεβασμὸν ὃν τρέφει πρὸς τὸν Καμπανίας καὶ τὴν χαρὰν του διὰ τὴν ὑποδοχὴν ἀδελφοῦ τιμιωτάτου· «ἂν μὲ ἀγαποῦσε, λέγει, ἡ πανιερότης της καθὼς ἐγὼ τὴν αὐτῆς σεβασμιότητα, βέβαια δὲν [θα] μοὶ ἔγραφε μὲ τὸν τρόπον ὅπου μοὶ γράφει, ἀλλὰ μὲ ἐπρόσταζε μὲ τὸ ἀδελφικὸν τεκλιφσιζλίκι, ὅπου ἐγὼ στοχάζομαι νὰ εἶναι μεταξύ μας, ὄχι μόνον διὰ τὸν ἐρχομὸν της, ἀλλὰ νὰ τὴν φροντίσω καὶ διὰ κονάκι . . . ἄς εἰξεύρει ὁ Δεσπότης μου ὅτι τὸ ἔλαβον εἰς μεγάλην μου χαρὰν καὶ διψῶ ὡς οὐδεὶς ἄλλος τὴν ἀπόλαυσίν της· καὶ ἄς εἶναι κατὰ πάντα πληροφορημένη ὅτι εἶμαι ὅλος ἰδικός της, καὶ ἐγὼ δηλαδὴ καὶ ἡ ἐπαρχία μου . . . καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι εὐρίσκουσα τὴν ἡσυχίαν της θέλει ἔχει τὴν ἀνάπαυσίν της ὄχι διὰ ὀλίγον καιρὸν, ἀλλὰ διὰ χρόνους ὅσους ἀγαπήσει . . . μὲ τὸ νὰ εἶμαι κατὰ πάντα προσηλωμένος εἰς τὴν ἀγάπην της». Ἡ ἐκτίμησις καὶ ὁ σεβασμὸς καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Καμπανίας ἦτο ἀμοιβαῖος. Γράφων περὶ τοῦ Βερροίας τῷ διδασκάλῳ Τριανταφύλλῳ ἐν Βερροία (ἐπιστ. 17) συγχαίρει αὐτῷ «διὰ τὴν συναναστροφὴν τοιούτου καὶ τηλικούτου Δεσπότη, ὅπου καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς κακίας διακρίνει καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἀμαθείας, καὶ γινώσκει νὰ τιμᾷ κατὰ τὸ πρέπον τὰς πρώτας καὶ τὰς δευτέρας ὡς βδελυκτὰς νὰ βδελύττηται». Ἡ ὑπ' ἀριθ. 80 ἀπευθύνεται «τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ εὐγενεστάτῳ σινιὸρ Λοῖζη Βαρὸν Γκαμέρα» ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν παράκλησιν αὐτοῦ νὰ ἐρευνήσῃ ἐν Ναούσῃ καὶ εὔρη «τὸ σκλαβάκι» Νικόλαον Τουφεκτζῆν. Ἐρευνήσας διὰ τοῦ προεσιῶτος Ναούσης οὐδὲν περὶ τούτου ἀνεκάλυπεν¹ ἐκτὸς «ἀπὸ τρεῖς ἢ τέσσαρας γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι καὶ αὐταὶ εἶναι ἀπὸ τὰ ἐδῶθεν τοῦ ποταμοῦ ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν τῆς ὑψηλῆς Πόρτας· μ' ὅλον τοῦτο ἂν ζητοῦνται καὶ αὐταὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ τὰς δώσωσιν ἐρχομένου τοῦ Πίμπασίρη μετὰ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ ὀρισμοῦ· εἶναι καὶ ἐδῶ εἰς τὴν Βέρροϊαν εἰς μερικὸς γυναῖκες διὰ τὰς ὁποίας δὲν θέλω λείπει εἰς τὸ νὰ συντρέξω, ἔλθόντος τοῦ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ». Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι ἱκανοὶ χριστιανοὶ εὐρίσκοντο εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, καὶ δὴ ὅσοι κατήρχοντο ἐκ τῆς ἀντί-

¹) Ἴδε καὶ ἐπιστολὴν ὑπ' ἀριθ. 79.

περα τοῦ Βαρδάρη χώρας κατεχομένης ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν Ἀλβανῶν. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 93 συνίστησι τῷ Θεοφίλῳ τὸν Προδρομινὸν παπᾶ Μελέτιον ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτῷ νὰ περιέλθῃ τὴν ἐπαρχίαν του «οἰκτείρων τὴν ἀθλιωτάτην τοῦ μοναστηρίου του κατάστασιν ὑπερδυστυχήσαντος διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις».

Τοῦ Καστορίας Ἰγνατίου ὑπ' ἀριθ. 3 (1787) ἀπευθυνομένη «τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι Ἀλεξίῳ Κρομμύδῃ εἰς Κοζάνην». Πῶς ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, μηδεμίαν ἔχουσα προσωπικὴν μὲ τὸν Καμπανίας σχέσιν οὔτε μὲ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, εὗρεθῆ εἰς τὴν συλλογὴν, μένει ἀνεξήγητον. Ὁ Καστορίας ἐπιθυμῶν νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἑξαδέλφου τοῦ ἀνωτέρῳ Κρομμύδῃ Ἀναστασίου Ζωσιμᾶ παρασκαλεῖ τοῦτον νὰ καταπέισῃ τὸν ἑξαδέλφον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ συνοικεσίου.

Τοῦ Σισανίου Κυρίλλου ὑπ' ἀριθ. 18 πρὸς τὸν Καμπανίας, ἐν Θεσσαλονίκῃ διατρίβοντα καὶ ἐτοιμαζόμενον νὰ ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Φαίνεται ὅτι ὁ Θεόφιλος ἔγραψε τῷ Σισανίῳ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θεσσαλονίκης Ἰακώβου καὶ ἐξέφερε κρίσεις οὐχὶ εὐνοϊκὰς περὶ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἐκφράζει τὴν λύπην του ἐν οἷς λέγει· «ἐλυπήθην ὅπου εὐγῆκε κενὸς καὶ μπόσικος ὁ πρόην Θεσσαλονίκης κὺρ Ἰάκωβος· οὕτως ἀποκαλύπτει ὁ θάνατος τὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν εἶναι παράξενον». Ὁ Σισανίου λαβὼν πρόσφατα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως γράμματα διὰ τοῦ Κυρατζῆ Κοσμᾶ ἀνακοινοῖ τῷ Θεοφίλῳ ὅτι ἀπέθανεν ὁ Χίου καὶ διεδέχθη τοῦτον εἰς τὸν θρόνον ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος, ἀλλ' οἱ Χῖοι ἠρνήθησαν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτόν, τούτου ἕνεκα ἐστάλη πατριαρχικὸς ἑξαρχος εἰς Χίον «μὲ τῆς εἰδήσεως τὰ γράμματα».

Τοῦ Βοδενῶν Τιμοθέου ὑπ' ἀριθ. 53 (1791) καὶ 64. Ἀμφότεραι διεκτραγωδοῦσι τὴν οἰκτρὰν τοῦ Βοδενῶν οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἡ μὲν πρώτη πρὸς τινὰ λαϊκὸν ἐν Κ)πόλει ἀπευθυνομένη, ἡ δὲ δευτέρα τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ. Ἐκ τούτων ἔχομεν σαφῆ περιγραφὴν καὶ εἰκόνα τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καταστάσεως καὶ πλείστων Μακεδονικῶν μητροπόλεων καὶ θέσεως τῶν ἀρχιερέων. Πιεζόμενος πολλαχόθεν διὰ τὰ βαρύτερα τῆς μητροπόλεός του χρέη, εἰς ἃ ὑπεβλήθη αὕτη, ἐν ἀπελπισίᾳ ἀσυγκρατήτῳ καὶ ἀπογνώσει ἐσχάτῃ ποιεῖται ὑστάτην ἔκκλησιν πρὸς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἵνα συμφώνως ταῖς δοθείσαις ὑποσχέσεσι ἀνακουφίσῃ τὸν διωκόμενον καὶ ἐξευτελιζόμενον μητροπολίτην διὰ ξένα χρέη ἅτινα οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας ἐπεσώρυσαν.

Τοῦ Πολυανῆς Θεοδοσίου ὑπ' ἀριθ. 101 (1793) πρὸς τὸν Καμπανίας, δι' ἧς ἀναγγέλλει αὐτῷ τὴν εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ ἐπαρχίαν ἀφιξιν (τῇ 2 Αὐγούστου τοῦ 1793) καὶ τὴν γενομένην αὐτῷ ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου

του θερμὴν ὑποδοχὴν. Φαίνεται ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ Πολυανῆς ἀποκατάστασιν συνετέλεσε πολὺ ὁ Θεόφιλος διότι ἐν τῇ κατακλείδι τῆς ἐπιστολῆς ταύτης προσθέτει ὁ Πολυανῆς «παρακαλῶ νὰ μὲ ἀγαπᾶ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, συναριθμῶντας με ὡς ἓνα τῶν δούλων της». Μετὰ ταπεινοφροσύνης τοιαύτης καὶ σεβασμοῦ ἀνυποκρίτου ἀπευθύνονται πρὸς τὸν σεβασμιον ἱεράρχην καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ ἀλληλογραφοῦντες ἀρχιερεῖς. Διὰ πάντας ἦτο ὁ σοφὸς ποιμενάρχης, ὁ προσφιλέστατος ἐν Χριστῷ ἀδελφός, ἡ δρόσος ἡ ἐωθινή εἰς τὸν καύσωνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ παραμυθία τῶν καταδιωκομένων, τὸ στήριγμα τῶν πιπτόντων, πατὴρ ἀληθινὸς καὶ ἀδελφὸς περιπόθητος.

Τοῦ Πέτρου Ἀθανασίου ὑπ' ἀριθ. 102 πρὸς τὸν Καμπανίας θερμὴ εἰς ἐκφράσεις σεβασμοῦ καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης. Ἀπορήσας γραμμάτων τοῦ Θεοφίλου καὶ στενοχωρούμενος γράφει «οἶδε καλῶς ἡ σεβασμία καὶ εὐεργετικὴ μοι Πανιερότης τὴν πρὸς αὐτὴν μεγίστην κλίσιν μου καὶ ἐλπίδα καὶ ὅτι ὅλος διατελῶ ἐξηρητημένος τῶν σοφῶν αὐτῆς συμβουλημάτων καὶ παραινέσεων· ὅθεν παρακαλῶ νὰ μὴ ὑστερῶμαι ἀδελφικῶν μοι γραμμάτων της, οὐδὲ τῶν σοφῶν μοι αὐτῆς συμβουλῶν καὶ παραινέσεων πώποτε νὰ ἀπαξιῶμαι, ἅτινα μόνον μοι παραμυθία ἀείποτε μὲν, μάλιστα δὲ ἐν τῇ τοῦ παρόντος καιροῦ ἄκρα δυστυχία διὰ τὰ ἀπανταχοῦ σχεδὸν ἐφαπλωθέντα δεινά».

Τοῦ Σερβίων Θεοφίλου ὑπ' ἀριθ. 2 (1787), 89, 100. Ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν γράφει πρὸς τὸν Καμπανίας ὁ Σερβίων εἰκάζω ὅτι ἦν πνευματικὸν αὐτοῦ ἀνάστημα, ὅπερ ὑποστηρίζει καὶ ἐνισχύει καὶ τὸ συνώνυμον. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2 γνωρίζει τῷ Καμπανίας ὅτι ἔλαβε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ζητομυρίου, ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξώφλησεν ὁ Καμπανίας καὶ ζητεῖ τὴν πατρικὴν του συμβουλήν διὰ ζητήματα τὰ ὅποια δὲν ἀναφέρει ἐν τῇ ἐπιστολῇ· ἐξαιτεῖται πατρικὴν συγγνώμην διὰ τὴν βραδύτητα ἀπαντήσεως καὶ παρακαλεῖ τὸν δεσπότην του νὰ μὴ ὑστερήσῃ «τῶν πανιέρων ἐξαγγελτικῶν τῆς ἐφετιῆς δεσποτικῆς ὑγείας πρὸς χαρὰν αὐτοῦ μεγίστην καὶ καύχησιν». Τὰ αὐτὰ αἰσθήματα υἱικῆς ἀγάπης ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐν ταῖς ὑπ' ἀριθ. 89 καὶ 100· ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ εὐχαριστεῖ αὐτῷ καὶ διὰ τὰ ἀνακοινωθέντα αὐτῷ νέα, ἡγουν διὰ τὴν εἶδησιν τοῦ θανάτου τοῦ Πολυανῆς Ἱεροθέου, καὶ ἄλλων· ἐξ αὐτῆς μανθάνομεν ὅτι ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος ἐζήτησε τὴν γνώμην αὐτοῦ, ὡς ἐπισκόπου τοῦ θρόνου Θεσσαλονίκης, διὰ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ νέου ἐπισκόπου Πολυανῆς Θεοδοσίου καὶ ἐκάλει αὐτὸν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν χειροτονίαν του. μὴ δυνάμενος δὲ νὰ προσέλθῃ ἔγραψε τῷ Θεσσαλονίκης τὰ πρέποντα· ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ Πολυανῆς ἐγένετο οὐχὶ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας

τῆς ἐπισκοπικῆς συνόδου Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων μόνον ἐπισκόπων τῶν μὴ κωλυομένων πρὸς ἀποδημίας ὡς ἐκ τῶν καιρικῶν δεινῶν περιστάσεων.

Τοῦ *Κίτρους Ζαχαρία* ὑπ' ἀριθ. 13, 42, 63 (1791). Διὰ τῆς πρώτης μεταξὺ ἄλλων ἀπαντᾷ εἰς ὅσα ὁ μοναχὸς Νικόδημος (ἴδ. ἐπιστολὴν Καμπανίας ὑπ' ἀριθ. 70) περὶ αὐτοῦ διέδιδε καὶ ἠπεῖλει, ὅτι δηλονότι κατέσχε τὰς ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ συναχθεῖσας ἐλεημοσύνας καὶ τὰ ἅγια λείψανα τὰ ὅποια ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τὸ φοράδιον τοῦ μοναχοῦ. Καὶ τὰ μὲν ἅγια λείψανα, λέγει ὁ *Κίτρους*, εὔρεν ἐν Κολακία ἐνέχειρον καὶ πληρώσας ἔλαβεν τὸ δὲ τοῦ Νικοδήμου φοράδιον μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ ἀπέψυξε. Εἶτα ποιεῖται λόγον περὶ χειροτονιῶν τὰς ὁποίας ὁ Καμπανίας ἐν Θεσσαλονίκῃ διαμένων παρεκάλεσε νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, προσθέτων ὅτι εἶνε πρόθυμος καὶ ἄνευ τῶν δύο χρυσῶν νὰ τῇ δουλεύσῃ, οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ἦς τινος οὖν ἄλλης ἁρχιερατικῆς ὑπουργίας χρήζει εἰς τὰ χωρία τῆς... διότι τρέφει ἐν τοῖς ἐνδομύχοις τῆς καρδίας του οὐ μόνον ἰδιάζουσαν υἱκὴν ἀγίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλουσιν καὶ ἀνείκαστον εὐλάβειαν, ὡς καὶ τὸ πάνσοφον, σεβάσιμόν τε καὶ γεραρὸν αὐτῆς ὑποκείμενον ἀπαιτεῖ». Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 42 παρακαλεῖ τὸν Θεόφιλον νὰ ἐπιτρέψῃ τῷ ἱερομονάχῳ Κοσμᾷ ἡγουμένῳ μικρᾶς καὶ πτωχῆς μονῆς τῆς ἐπαρχίας του ὅπως περιέλθῃ τὰ χωρία τῆς ἐπισκοπῆς Καμπανίας καὶ συνάξῃ ἑλένη ὑπὲρ τῆς κινδυνεύουσης νὰ ἀπολέσῃ ὑπὸ τοῦ χρέους «καὶ τὰ ἄπερ ἔχει χωράφια». Ἡ ὑπ' ἀριθ. 63 εἶναι Γράμμα ἐπικεκρωμένον ὑπὸ τοῦ *Κίτρους*. δι' οὗ πιστοῦται ὅτι ὁ Κεχαγιᾶς Δημήτριος ἐκ Καψοχωρίου παρέδωκε τὸ ἀνήκον μερίδιον εἰς τὸν υἱὸν του Γιωβάννον, μὴ δικαιοῦμενον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του ἄλλο μερίδιον ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας εἴτε κινήτης εἴτε ἀκινήτου.

Τοῦ *Κίτρους Κοσμᾶ* ὑπ' ἀριθ. 103 πρὸς τὸν «Κόνσολα τῶν αυτοκρατορικῶν μεγαλειότητων Προυσίας καὶ Δανιμαρκίας Δημήτριον Χοιδᾶν» περὶ τῶν γενομένων ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργειῶν διὰ κλοπὴν διαπραχθεῖσαν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του, πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ὁποίας ἔπραξεν ὅ,τι ἐξηρητᾶιο ἐξ αὐτοῦ. Πότε ὁ Κοσμᾶς οὗτος διεδέχθη τὸν *Κίτρους Ζαχαρίαν* τὸν φερόμενον εἰς τὰς ἐπιστολάς 13, 42 καὶ 63 καὶ πότε οὗτος διεδέχθη τὸν Ἰγνάτιον πρὸς ὃν ἀπευθύνει τῷ 1791 τὴν ὑπ' ἀριθ. 23 ἐπιστολὴν αὐτοῦ δὲν ὀρίζεται σαφῶς ἐκ τῆς παρουσίας συλλογῆς. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐντὸς τριετίας ἀπὸ τοῦ 1791 - 93 ἔχομεν γνωστοὺς τρεῖς ἐπισκόπους *Κίτρους*, τὸν Ἰγνάτιον, τὸν *Ζαχαρίαν* καὶ τὸν *Κοσμᾶν* κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἐνυπογράφους ἐπιστολάς αὐτῶν.

Τοῦ ἄρχοντος *Σπαθάρη Στεφάνου Μίσου* ὑπ' ἀριθ. 8 (1789). Ὁ πα-

νίσχυρος ἐν Κωνσταντινουπόλει διερμηνεὺς παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλει τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, ὃ καὶ συγγενῆς (συμπέθερος) τοῦ Καμπανίας γνωρίζει διὰ τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς αὐτοῦ ὅτι τῇ συστάσει αὐτοῦ ὁ νεοχειροτονηθεὶς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεράσιμος διώρισεν αὐτὸν ἐπιτροπὸν τοῦ ἐν Θεσσαλονίῃ καὶ συνίστησιν αὐτῷ προθυμίαν καὶ ὄρεξιν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ μητροπολίτου· «διὰ τὴν συγγένειαν, χροάφει ὁ Σπαθάρης, τὴν ἀναμεταξύ μας χαριζόμενος πρὸς με ὁ Θεσσαλονίκης μοὶ ὑπεσχέθη ὄχι μόνον θέλει τὴν ἀγαπᾶ καὶ εὐλαβεῖται, ἀλλὰ μάλιστα ἐπιθυμεῖ ἀδιαλείπτως καὶ ἀχωρίστως νὰ συζῆσθαι τῇ πανιερότητί της καὶ νὰ τὴν ἔχη εἰς τόπον κατοικίας».

Τῆς ἱερᾶς μονῆς ἁγίας Ἀναστασίας Φαρμακολογίας παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην ὑπ' ἀριθ. 85 πρὸς τὸν Καμπανίας παρακλητικὴ ὅπως ἀντι τοῦ ἱερομονάχου Νικηφόρου τοῦ ταπεινῶς περιωδουμένου τὴν ἐπαρχίαν τοῦ πρὸς συλλογὴν ἐλεῶν ὑπὲρ τῆς Μονῆς, δεχθῆ τὸν ἀντικαταστάτην τοῦ ἱερομόναχου Γαβριήλ, «καὶ μὲ τὴν συνήθη χριστομίμητον προαίρεσίν της καὶ καλοκάγαθίαν βοηθήσῃ αὐτὸν, καθ' οὗς αἶδε τρόπους ἢ βαθεῖά της σύνεσις, ὅπου εἰξεύρει καλῶς τὴν μεγάλην δυστυχίαν καὶ ἀνάγκην».

Τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου ἐν Βερροία ὑπ' ἀριθ. 73 (1792), 76 (1792), 77 (1792), 78 (1792), 88,104. Ἐκ τούτων ἡ 73 ἀποστέλλεται εἰς τινὰ τῶν προὔχόντων Θεσσαλονίκης ἢ ἄλλης τινὸς πόλεως καὶ συνιστᾶται ἀπὸ μέρους τῆς Μονῆς ὁ ἡγούμενος αὐτῆς Γεράσιμος μεταβαίνων πρὸς παραλαβὴν τῆς ἁγίας κάρας τοῦ μάρτυρος Κηρύκου. Εἰς τὸν αὐτὸν προὔχοντα ἢ καὶ ἄλλον τινὰ ἀπευθύνεται ἑτέρα ἐπιστολὴ συστατικὴ, δι' ἧς παρακαλεῖ τοῦτον νὰ προστατεύσῃ καὶ συμβουλεύῃ τὸν ἱερομόναχον Μακάριον ταχθέντα πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῆς δυστυχούσης μονῆς (ἴδε ὑποσημείωσιν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 73 ἐπιστολῇ). Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 76 τῆς ἀπευθυνόμενης πρὸς ἄλλον ἄρχοντα συνιστᾶται καὶ αὐθις ὁ ἀνωτέρω Μακάριος, πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ δηλοῦται αὐτῷ ἐπειδὴ ἡ Μονὴ πρὸς ἐλάφρυνσιν τοῦ χρέους αὐτῆς ἐμοίρασε τοῦτο εἰς τοὺς πατέρας, εἰς τὸν ἐν λόγῳ Μακάριον ἀνετέθη χρέος 1500 γροσίων τὸ ὁποῖον ὄφειλε προσωπικῶς νὰ ἐξοφλήσῃ ὡς χρέος ἴδιον διὰ τῶν ἐλεημοσυνῶν τῶν χριστιανῶν. Πρὸς τοῦτο, πρὸς διευθέτησιν δηλονότι τοῦ ἐν λόγῳ χρέους ἀπεστάλη ὁ τῆς Μονῆς καθηγούμενος Γεράσιμος, ἵνα συνενουθῆ μετὰ τοῦ Μακαρίου καὶ πείσῃ αὐτὸν νὰ δεχθῆ τὸ ἐκβληθὲν αὐτῷ μερίδιον τοῦ χρέους, πρὸς τούτοις δὲ νὰ παραλάβῃ καὶ τὴν κάραν τοῦ ἁγίου Κηρύκου τὴν ὁποῖαν πρὸ ἐτῶν ἀφῆκεν ἐκεῖ ὁ προηγούμενος Καλλίνικος.

Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται καὶ τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ τόπου ἐνθα παρέμεινεν ἡ τοῦ ἁγίου Κηρύκου κάρα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 88 ἐπιστολῆς. Ἐκ

τοῦ προσφωνηματικοῦ τίτλου «τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην πανιερότητα» φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ὁ πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται, ἀλλ' εἰς τις τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ καὶ δὴ ὁ Καμπανίας πρὸς ὃν ἐφαρμόζονται αἱ ἀπαριθμούμεναι ἀρεταί· καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ τοῦ Κηρύκου κἀρα θὰ δεχθῶμεν ὅτι παρέμεινεν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τοῦ Καμπανίας, οἱ δὲ ἀνωτέρω προὔχοντες πρὸς οὓς αἱ δύο πρῶται ἐπιστολαὶ ἦσαν τῆς Κολακίας προὔχοντες καὶ οὐχὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Διὰ τῆς 77 ἐπιστολῆς συνιστᾶται τῷ ἐπισκόπῳ Πέτρῳ Ἀθανασίῳ ἑτεροῦ ἀδελφοῦ τῆς αὐτῆς μονῆς ὁ ἱερομόναχος Μελέτιος διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὴν συλλογὴν δηλ. ἐράνων ὑπὲρ τῆς πασχούσης μονῆς. Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνεται καὶ τῷ μητροπολίτῃ Βοδενῶν Τιμοθέῳ (1792), ὅτινι συνιστᾶται ὁ ἱερομόναχος Ζαχαρίας ἵνα δυνηθῇ «διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν εὐσεβῶν εἰς σύστασιν τοῦ κλονουμένου μοναστηρίου».

Καὶ ἡ Μονὴ αὕτη ἡ πλουσιωτάτη καὶ ἀνθηρὰ ἦν ἴδρυσεν καὶ ἐπροίκισεν ὁ Σαραντηνὸς Θεόδωρος καὶ ἐπροστάτευσεν διὰ πλουσίων παροχῶν καὶ ἀφιερωμάτων μεγιστάνες εὐσεβεῖς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (ἴδ. Γέροντος Ἀρκαδίου ἱεροδιακόνου Βατοπαιδίου Ἡ μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου ἐν Βερροῖα, ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» Τόμ. Α' σ. 795), καὶ συνεκράτει ἐν εὐρωστίᾳ ἢ δεσποτεῖα τῆς μεγάλης καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ κτήτορος τοῦ Σαραντηνοῦ, καὶ αὕτη ἐπαῖτις ταπεινὴ ἢ ποτὲ ἀρχοντικὴ δέσποινα ἤνοιγε τὴν χεῖρα ἱκετευτικῶς ἵνα μὴ ἀναλωθῇ ὑπὸ τῆς πείνης καὶ ἐξαφανισθῇ ἐκ τῆς συμφορᾶς. Κατοῦτο διότι πάντοτε ἤμεθα μοιρολάτραι καὶ ἀσυγκρότητοι καὶ ἀκατάστατοι. Ἡ ἐλευθερία ἢ ἀκόλαστος καὶ ἀνεξήγητος καὶ καταστρεπτικὴ περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν τῆς μονῆς, ἢ μὴ ὑπαρξίς ἐνιαίου σῶφρονος καὶ μεμελετημένου προγράμματος οἰκονομικοῦ ἐν τῇ διαχειρίσει πασῶν τῶν εὐαγαθῶν μονῶν, ἢ ἔλλειψις ἀνωτέρου ἐλέγχου καὶ ἀμέσου ἐπιβλέψεως ἐπέφερον ὡς ἐπόμενον τὸν κλονισμόν τοῦτον τὸν γενικὸν κατὰ τὴν θλιβερὰν ταύτην ἐθνικὴν περίοδον καὶ βλέπομεν τὸ πικρὸν φαινόμενον τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως ὄλων τῶν μονῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐπαιτουσῶν διὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν μονῶν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ἡ ἐθνικὴ πτωχεῖα τὸν πρῶτον ἀντίκτυπον ἔχει ἐπὶ τῶν μονῶν αἵτινες ἐτρέφοντο ἐκ τοῦ πλούτου τῆς εὐσεβείας τῶν πατέρων ἡμῶν. Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐμάρεια τῶν μονῶν παρέλυε τὴν σκέψιν τῶν ἰθυνόντων αὐτὰς διὰ τὸν βίον τὸν ἔπειτα. Ἐὰν τὰ ἐν χρήσει καὶ ἐν ἀφθονίᾳ δαπανώμενα διετίθεντο μὲ λελογισμένον πρόγραμμα καὶ σκοπὸν ἀπώτερον, ποτὲ αἱ μοναὶ δὲν θὰ εὗρισκοντο εἰς τοιαύτην δυσχέρειαν καὶ ἀπελπισίαν εἰς οἷαν εὗρέθησαν κατὰ τὸν 17 αἰῶνα ἀπεμπολοῦσαι τιμαλφῇ κειμήλια καὶ διακόσμους εὐαγγελίων καὶ κωδίκων.

ἵνα ἐπαρκέσουν εἰς τὰς καταπιέσεις δανειστῶν. Αἱ μοναὶ τῆ χάριτι τοῦ Θεοῦ ὑπεξέφυγον τὸν κίνδυνον τῆς καταστροφῆς χάρις εἰς τὸ ἄκμαϊον τῶν χριστιανῶν εὐσεβὲς φρόνημα, καὶ εἶδον εὐτυχεσιέρας ἡμέρας, ἀλλ' ἄρα γε τὴν σημερινὴν σχετικὴν τῶν μονῶν εὐμάρειαν θὰ ἐπωφεληθῶσιν οἱ ἀρμόδιοι διὰ τὸ ἄγνωστον πάλιν καὶ σκοτεινὸν μέλλον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ εὐρωσι κωφὴν τὴν εὐσέβειαν τὴν χριστιανικὴν, χαλαρωθεῖσαν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἀδιαφοροῦσαν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν εὐαγῶν τούτων καθιδρυμάτων, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἡ ὑψίστη παρηγορία εἰς τοὺς χειμῶνας καὶ τὰς τρικυμίας τὰς ἐθνικὰς.

Ἡ μεγάλη καὶ βασιλικὴ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου, ἡ ἐπὶ πλούτῳ ἡγεμονικῶ ἐγκαυχωμένη, ἡ ἐπαρκοῦσα βασιλικῶς εἰς τὰς ἀνάγκας ἑκατοντάδων, συντετριμμένη ἐκ τῆς πτωχείας, ἀγνώριστος ἐκ τῆς ταπεινότητος «ἰκετῶς ἐκλιπαρεῖ» τὸν Καμπανίας Θεόφιλον καὶ «ἐκλιπαρότατα παρακαλεῖ» νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ἀπεσταλμένον αὐτῆς μοναχὸν Γρηγόριον (ἐπιστολὴ 15) νὰ περιοδεύσῃ τὴν ἐπαρχίαν του «διὰ νὰ κάμῃ καμμίαν βοήθειαν, διὰ τὴν δυστυχίαν ὅπου ἔχουν, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἡ τῶν χριστιανῶν ἐλεημοσύνη ἐκόπη». Καὶ τοιαύτη εἶνε ἡ ἐκ πασῶν τῶν μονῶν ἐξερχομένη βραχνώδης ἐκ τῆς πείνης φωνὴ ἐξαιτουμένη τὸ ἔλεος καὶ τὴν βοήθειαν. Ἡ μονὴ τῶν Ἰβήρων διὰ τὴν ὑπόσχεσιν καὶ μόνον δωρεῆς μιᾶς βουβάλας ταχθείσης ὑπὸ τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Μόρφους εἰς δύο ἱερομονάχους τῆς μονῆς, ταράσσεται ἐκ συγκινήσεως καὶ καταρτίζει ἔγγραφον ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῆς τῶν ἀρχιμανδριτῶν Ἀθανασίου καὶ Νεκταρίου καὶ ἀσφαλίζει διὰ τὴν ὑπόσχεσιν καὶ μόνην τὸ μνημόσυνον τῆς Μόρφους ὑπὲρ ὑγιείας, σωτηρίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Μόρφους, διότι ἐν ταῖς ὥραις τῆς πείνης τὸ ὄνειρον καὶ μόνον τῆς ἀποκτήσεως βουβάλας ἦτο θελκτικὸν καὶ παρήγορον, ἐνῶ σήμερον εὐποροῦσα ἡ μονὴ εἶνε ζήτημα ἂν θὰ ἐδέχετο τὴν τοιαύτην προσφορὰν καὶ ἂν ἐκινεῖτο ἐκ τοῦ κελλίου του καὶ ὁ τελευταῖος καλόγηρος νὰ ὀδηγήσῃ «τὴν βουβάλαν εἰς τὴν κατούναν» ὡς περιέχει τὸ ἔγγραφον (ἀριθ. 96).

Αἱ ὑπ' ἀριθ. 86 καὶ 95 τῆς Λαύρας ἐπιστολαὶ ἀπευθύνονται εἰς λαϊκόν τινα ἐν Θεσσαλονίκῃ ἴσως ἀντιπρόσωπον τῆς ἀνωτέρω Μονῆς ὑπογεγραμμέναι ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου τῆς Λαύρας Κωνσταντίνου ἱερομονάχου εὐχαριστοῦντος «τὸν προστάτην καὶ δεφεντευτὴν τῶν ὑποθέσεών του». Καὶ ἡ μεγίστη Λαύρα ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ περιίδοξος ἄνασσα τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος, ἡ πάντοτε περισσεύουσα καὶ σκοπίζουσα ἀφθόως τὰ ἔλέη της τοῖς χρήζουσι καὶ δεομένοις, καὶ αὐτὴ ράκη πενίας ἐνδεδυμένη περιέφερε τὴν πτωχείαν της εἰς πάσας τὰς χριστιανικὰς χώρας

τῆς Ἀσίας, τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῶν ὄχθων τοῦ Δουνάβεως καὶ τάγματα ὀλόκληρα, ἀρχιμανδρῖται καὶ προηγούμενοι διέτρεχον τὰς χώρας ἐν αὐταπαρνήσει καὶ ἐδέχοντο ὅτι ἡ χριστιανικὴ προαίρεσις καὶ εὐλάβεια προσέφερε, πρόβατα καὶ ζῶα καὶ κτήματα καὶ πράγματα καὶ χρήματα ἐξαλειπόμενοι διαρκῶς ἀπὸ τῶν ἀκτιῶν τοῦ Εὐξείνου καὶ ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Δουνάβεως. Τὰ χροῆ τὰ δυσβάστακτα καὶ ἡ πείνα, ὡς ὁ καπνὸς εἰς τὴν κωψέλην, ἐξήγειρε καὶ ἐσκόρπισεν ὅλον τὸ μοναχικὸν τῆς Λαύρας σύστημα εἰς τὰ πέματα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μόνον Πελαγονίας εἶχον ἀποσταλεῖ 27 ἐν ὅλῳ ἀντιτρόσωποι τῆς Μονῆς πρὸς συλλογὴν ἐράνων, καὶ ἀναλογίαν δὲ καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Η 201 κώδικος τῆς μονῆς, ἐν ᾧ εὑρεθῆναι καταγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν μοναχῶν τῆς Λαύρας, δίδων αἱ συνδρομαὶ εἰς τὴν μονὴν ἀπεστέλλοντο. Οἱ δύο κοινοὶ τῶν μονῶν ἀντιτρόσωποι ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Κωνσταντινουπόλις Θεοδόσιος καὶ ὁ Φιλοθεΐτης Ἰγνάτιος ἀπεταμίεον τὰ διὰ τὰς ἱερὰς τοῦ Ἁθῶ μονῆς καὶ Σκήτης ἀτελλόμενα χρήματα καὶ διεβίβαν ἔγκαιρος εἰς τὰς ἐλευσόμενας μονῆς. Ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς τῆς Λαύρας κώδιξ ἀναγράφει ἱκανὰ κονδύλια σοβαρὰ ἀποσταλέντα ἐκ τε τῆς Μοτιλήνης ὑπὸ τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν καὶ τῆς Βλαχίας ὑπὸ τῆς ἀρχόντισσας Ἑλένης Μουρούζη, ἣτις διέταξεν οὕτως κεῖς τὰ ὀκτώ μοναστήρια (τῆς Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰθέρων, Χίμαινδαρίου, Διονυσίου, Γρηγορίου, Ἐσφιγμένου καὶ Ξενοφῶντος διὰ τὰ ὅποια ὄριον ἀνά 500 γρόσια, εἰς δὲ τὰ 12 ἀνά 50 γρόσια) νὰ καταγραφῶσι τέσσαρα ὀνόματα Σερλάτου, Μαρθῶρας, Γρηγορίου καὶ Μαριώρας διὰ νὰ μνημονεύωνται εἰς ἕκαστον μοναστήριον ἀκαταπαύστως καὶ ἀδιακόπως ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, ἐν τε τῷ ἑπτεριῶ καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ κατὰ πᾶν Σάββατον ἐν τῷ κοιμητηρίῳ ἑκάστου καὶ ἅπαξ τοῦ ἔνιαυτοῦ νὰ γίνεται ἀγρυπνία καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ταύτης νὰ γίνεται μνημόσυνον εἰς τὸ κοιμητήριον μετὰ κηροδοσίας καὶ κολύβου ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ὀνομάτων καὶ ἔπειτα λειτουργία εἰς τὸ καθολικὸν καὶ μετὰ τὴν λειτουργίαν κοινοβιακὴ συνηθισμένη τράπεζα τῶν τε κοινοβιατῶν καὶ ξένων κοσμικῶν καὶ νὰ ἐκφωνῆται κοινὴ συγχώρησις» (Κώδιξ Η 201 φ. 178^β).

Ἡ ὑπηρεσία αὕτη τῶν ἱερῶν μονῶν τῆς περισώσεως καὶ ἐλευθερώσεως αὐτῶν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν δανειστῶν ἦν καλῶς διοργανωμένη καὶ ἐπέφερε τὰ ἀναμενόμενα ὕλικά καὶ ἠθικά ἀποτελέσματα διότι ἐκτὸς τῶν ἐλεημοσυνῶν τῶν χριστιανῶν τὰς ὁποίας πλουσίως οὗτοι παρεῖχον, οἱ σεμνοὶ μοναχοὶ διὰ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἐστήριζον τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων τῶν καὶ ἠρέθιζον αὐτοὺς εἰς σεβασμὸν καὶ εὐλάβειαν καὶ ἀγάπην τῶν ἱερῶν καθιδρυμάτων, τὰ ὅποια

τότε κατὰ χιλιάδας ἐπεσκέπτοντο καὶ ἀνεκούφιζον σημαντικῶς διὰ τῶν προσφορῶν αὐτῶν. Τὰ χρέη τῆς Λαύρας κατὰ τὴν δεκάτην ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα ἦσαν πολλὰ καὶ δυσβάστακτα, καὐτα δὲ προέκυψαν οὐχὶ ἐκ καταχρήσεων ἢ σπατάλης ἀδικαιολογήτου, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων τῶν Τούρκων ἀξιώσεων ἀπειλούντων τὰς μονὰς ἀπὸ τε ξηραῶς καὶ θαλάσσης, καὶ διαρκῶς πιεζόντων αὐτὰς πρὸς καταβολὴν ὑπερόγκων χρηματικῶν ποσῶν. Ὅταν οἱ πατέρες τῆς Λαύρας συνίστων εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Οὐγγροβλαχίας Κωνσταντῖνον τὸν προηγούμενον Νικηφόρον ἀπερχόμενον εἰς Βλαχίαν πρὸς σύλλογὴν ἐλεημοσυνῶν, ἔγραφον αὐτῷ· «Ἐπειδὴ ἐκλαμπρότατε αὐθέντα ἐπαταντήσαμεν οἱ ταλαίπωροι εἰς μεγάλην ἔνδειαν ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς καιροῦς ὅπου πολλὰ εἶνε ἀναγκαῖον πρὸς φύλαξιν τοῦ μοναστηρίου, διότι μεγάλως κινδυνεύομεν ἀπὸ τοὺς κατὰ θάλασσαν καὶ ξηρὰν ληστὰς πιρκαλοῦμεν μὲ πολλὴν σπουδὴν νὰ γυρίσουν, διότι καθ' ἡμέραν δὲν παύουν οἱ ἀπάνθρωποι, φρίττω νὰ τὸ λέγω, νὰ ψένουν ζωντανούς τοὺς ἐλκεינוὺς καλογήρους, ζητοῦντες παρ' αὐτῶν ἐκεῖνα ὅπου ποτέ τοὺς δὲν εἶδον, καὶ πολλοὶ μέσα εἰς τὰς τιμωρίας δίδουσι μαρτυρικὸν τέλος»¹. Ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ πρὸς ἄρχοντα διεκτραγωδοῦντες τὰ κατ' αὐτοὺς οἱ Λαυριῶται πατέρες ἐπιλέγουσιν· «Πολλὰ καὶ θεομὰ δάκρυα ἤθελε κατεβάσει ἡ μεγάλη σου ἐνδοξότης, ἂν τύχη νὰ ἤθελεν ἰδεῖ τὸν παιδευμὸν ὅπου καθ' ἡμέραν μᾶς παιδεύει τὸ ἐρασιχρήματον γένος τῆς Ἄγας· λαμβάνοντες γὰρ καθ' ἡμέραν παρ' ἡμῶν οὐ χορτάζονται»². Καὶ ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ πρὸς ἄλλον ἄρχοντα ἐν ψυχικῇ ὀδύνῃ ἐπιλέγουσιν· «οὐ γὰρ ἐῷσιν ἡμᾶς ἠρεμεῖν οἱ ἀναξίως φεῦ κρατοῦντες ἡμῶν ἐὰν μὴ λάβωσιν εἰς κόρον οἱ ἀκόρεστοι. Καὶ κειμήλια μὲν ἱερὰ χερσὶ δανειστῶν ἐξεδόθησαν, ἡ δὲ ἀκμὴ τοῦ κακοῦ ἀγριωτέρα τῆς προτέρας»³.

Καὶ ὄντως διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους καὶ ἀσυνειδήτους τῶν δανειστῶν πιέσεις οἱ τῆς Λαύρας προεστῶτες ἐνεχειρίαζον αὐτοῖς ἱερὰ κειμήλια καὶ πολυτίμους διακόσμους ἱερῶν εὐαγγελίων ἵνα περισώσωσι τὰ ὑπάρχοντα. Ἐν Κώδικι Α 57 τῆς Λαύρας ἀναγινώσκομεν· «διὰ τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν τῆς δε τῆς Λαύρας εὐγαλαν οἱ προεστῶτες τὸν διάχρυσον καὶ ὠραῖον κόσμον ἐκ τούτου τοῦ θείου εὐαγγελίου καὶ ἐδόθη διάφορον τοῦ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει χρέους ἀψῆε»⁴. Καὶ ἐν ἄλλῳ Κώδικι τῆς αὐτῆς Λαύρας τῷ Α 113 σημειοῦται· «Διὰ τὸ ἀκάθεκτον χρέος ταύτης τῆς Λαύρας οἱ προεστῶτες εὐγαλαν ἀπὸ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τὸν διά-

¹) Κῶδ. Λαύρας Α 34 ἐπιστολῇ πρὸς τὸν αὐθέντην τῆς Οὐγγροβλαχίας Κωνσταντῖνον. ²) Ἐνθ. ἄνωτ. ³) Ἐνθ. ἄνωτ.

⁴) Ἴδε Σωφρονίου Εὐστρατιάδου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἀγιορειτικῶν Κωδίκων Σημειώματα ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμῷ» τομ. Α σελ. 56.

χρυσον θαυμάσιον καὶ ὠραιότατον κόσμον καὶ ἐδόθη διάφορον τοῦ εἰς τὴν πόλιν χρέους. οὐαί· οὐαί· οὐαί.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ κατάστασις τῶν ἱερῶν μονῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ἄν ἐσώθησαν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν αὐταπάρησιν τῶν μοναχῶν οἵτινες ἐν καιρῷ ἀστάτῳ καὶ ἐπικινδυνωδεστάτῳ ἀψηφοῦντες πάντα κίνδυνον, περιφρονοῦντες τὴν ζωὴν ἣν οἱ λησταιὶ τῆς ξηραῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἐν πάσῃ στιγμῇ ἠπέιλουν, διέτρεχον μὲ ψυχικὸν σθένος ἀκαταπόνητοι τὰς χώρας τῶν χριστιανῶν καὶ ἐξεδέχοντο τὴν ἐλεημοσύνην αὐτῶν ἵνα περισώσωσι τὰ ἱερά καὶ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτοῖς μεγάλην κληρονομίαν τηρήσωσιν ἀλώβητον καὶ ἀκεραίαν. Καὶ ὁ ζῆλος ἐθαυματούργησε· διότι τὰ ἱερά καὶ σεβάσματα τοῦ Ἄθω καταγώγια περισώθησαν εἰς ἡμᾶς θαλερὰ καὶ ἀκμαῖα μὴ ἐπαιτοῦντα σήμερον, ἀλλὰ σκορπίζοντα ἀφειδῶς καὶ ἐλεοῦντα τοὺς πάσχοντας ἀδελφοὺς ἐν ἰλαρότητι καὶ εὐαγγελικῇ ἀγάπῃ.